

पृथायाः किं नुकुशलं पृच्छेयं तस्तस्याः पांडुना विना प्राणधारणमेवाश्वर्यमित्याह अहो इति ध्रियते जीवति न चात्याश्वर्यं यतोऽर्भकार्थं ध्रियते न भोगार्थं तथा पित्वाश्वर्यमेवेत्याह तेन तथा भूतेन विना तदेवाह यस्त्विति धनुरेव द्वितीयं सहायो यस्य ॥ ४० ॥ पृथा अर्भकार्थं जीवतीति युक्तमेवेत्याह हे सौम्य तं धृतराष्ट्रं जीवंतमनुशोचामि तत्किमधः पतंतं तत्र हेतुः परेताय मृताय भ्रात्रे पांडवे तत्पुत्रद्रोहेण यो विदुर्द्रुहेद्रोहं कृतवान् किंच जीवतोऽपि भ्रातुर्ममापकृतवानित्याह येन सुहृद्भ्राता अहं स्वपुत्र्याः सकाशान्निर्यापितः विवासितः ॥ ४१ ॥ अहो खलु विस्मयो जानतोऽपि तस्यैवं दुःखेऽपि तं यतस्त्वं साधुरपि दुःखं प्रापितोऽसीत्यत आह सोऽहं हरेः प्रसादात्तस्य पदवीं माहात्म्यं पश्यन् गतविस्मयः अत्र भूतले नान्योऽपलक्ष्यः गूढः सन् सुखं विचरामि कथं भूतस्य मर्त्यविडंबनेन ऐश्वर्याच्छादकेन मानुष्यानुकरणेन नृणां दृशश्चित्तवृत्तीः चालयतः भ्रामयतः ॥ ४२ ॥ ननु हरेः किमेवं लीलया येन स्वभक्तानां

अहो पृथाऽपि ध्रियतेऽर्भकार्थे राजर्षिर्वर्येण विनाऽपितेन ॥ यस्त्वेकवीरोऽधिरथो विजिग्ये धनुर्द्वितीयः ककुभश्च तस्रः ॥ ४० ॥ सौम्यानुशोचे तमधः पतंतं भ्रात्रे परेताय विदुर्द्रुहेयः ॥ निर्यापितो येन सुहृत्स्वपुत्र्या अहं स्वपुत्रान्समनुव्रतेन ॥ ४१ ॥ सोऽहं हरेर्मर्त्यविडंबनेन दृशो नृणां चालयतो विधातुः ॥ नान्योऽपलक्ष्यः पदवीं प्रसादाच्चरामि पश्यन् गतविस्मयोऽत्र ॥ ४२ ॥ नूनं नृपाणां त्रिमदोत्पथानां महीं मुहुश्चालयतां च भूमिः ॥ वधात्प्रपन्नार्तिजिहीर्षयो व्युपैक्षतां भगवान्कुरूणाम् ॥ ४३ ॥ अजस्य जन्मोत्पथनाशनाय कर्माण्यकर्तुर्ग्रहणाय पुंसाम् ॥ न न्वन्यथा कोऽर्हति देहयोगं परो गुणानामत कर्म तं त्रम् ॥ ४४ ॥

वनवासादिक्लेशा भवंति स्वस्य च दौत्ये बंधनोद्यमादिपराभवः

तद्वरं तेषामपराधानंतरमेव हननं नापराधोपेक्षेत्यत आह नूनं निश्चितं त्रिभिर्मदैरुत्पथानामुद्धतानां वधाद्धेतोः प्रपन्नानामार्तिजिहीर्षया ईशः अघसमय एव हंतुं समर्थोऽपि कुरूणामघमुपैक्षत तदानीमेव तेषां वधे सर्वदुष्टराजवधो न स्यादित्याशयेनेत्यर्थः विद्यामदोधनमदस्तथैवाभिजनो मदः एते मदमदांधानांत एव हि सतांदमाः इति त्रयोमदाः ॥ ४३ ॥ सर्वदुष्टं तव धाद्यर्थमेव भगवतो जन्मकर्माणि नान्यथेति कैमुत्यन्यायेनाह अजस्यापि जन्म अकर्तुरपि कर्माणि पुंसां ग्रहणाय कर्म सुप्रवृत्तये अन्यथानचेदेवं तर्हि भगवतो जन्मादिकथा तावदास्तां को वान्योऽपि गुणानां परो गुणातीतो देहयोगं कर्म विस्तारं वाऽर्हतीति ॥ ४४ ॥